

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 18/2023
Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
Τμήμα Ε΄
Συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 2023**

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Νίκη Μαριόλη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλα, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασίλειος Καραγεώργος, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Ευάγγελος Μαρίνης, Ευστράτιος Ηλιαδέλης, Θωμάς Καζάκος και Ξανθή Μπασάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Χρήστος Μητκίδης, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ' αριθ. 305090 / 3-10-2022 έγγραφο του Υφυπουργού Υποδομών / Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών.

Ερώτημα: Ερωτάται, ενόψει του διδόμενου ιστορικού, αν α) η έγκριση των λογαριασμών και των αντίστοιχων εντολών πληρωμής που αναφέρονται στο ερώτημα και συντάχθηκαν στα πλαίσια της εκτέλεσης Συμβάσεων Παραχώρησης των αυτοκινητοδρόμων, από το Γενικό Διευθυντή Συγκοινωνιακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, αντί του κατ' αρχήν αρμόδιου Προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (Διευθυντή της αρμόδιας Διεύθυνσης) που είχε εκλείψει λόγω συνταξιοδότησης, χωρίς να αναπληρωθεί νόμιμα, ήταν νόμιμη και προσήκουσα για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη και την προβλεπόμενη στο νόμο και στις σχετικές

συμβάσεις παραχώρησης αυτοδίκαιη έγκριση των λογαριασμών, αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία έγκρισής τους και β) αν η έγκριση αυτή παράγει έννομα αποτελέσματα και επομένως αν η αρμόδια για την πληρωμή Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης (Δ2) υποχρεούται στην εκκαθάριση και πληρωμή τους.

Επί του ερωτήματος αυτού το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε΄ Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τον συνημμένο φάκελο των στοιχείων, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 31 του Π.Δ. 123/2017 «*Οργανισμός του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών*», η Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων Κατασκευής Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης (ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ) υπάγεται στην Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών. Περαιτέρω, στο άρθρο 56 του ίδιου Π.Δ. περιγράφονται οι επιχειρησιακοί στόχοι και οι αρμοδιότητες της, καθώς και των Τμημάτων αυτής. Όπως αναφέρεται στην παρ. 2 του άρθρου 56 «*Επιχειρησιακοί στόχοι της ΕΥΔΕ Κατασκευής Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης είναι η εποπτεία και επίβλεψη της μελέτης και κατασκευής κατά την κατασκευαστική περίοδο των συμβάσεων Παραχώρησης όλων των έργων που υλοποιούνται ή θα υλοποιηθούν στο εξής με Συμβάσεις Παραχώρησης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, περιλαμβανομένης και της παραλαβής*». Εξ άλλου στην παράγραφο 6 του άρθρου 56 περιγράφονται οι ειδικότερες αρμοδιότητες του ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ, ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Τμήμα Γ΄) που αποτελεί ένα από τα τμήματα της εν λόγω Διεύθυνσης.

2. Κατά την περίοδο Μελετών – Κατασκευών των Συμβάσεων Παραχώρησης καθήκοντα ελέγχου και έγκρισης των Μελετών και Επίβλεψης των Κατασκευών (περιλαμβανομένης και της έγκρισης των λογαριασμών) ασκεί ο Ανεξάρτητος Μηχανικός. Η ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ, δια του αρμοδίου Τμήματός της, στο οποίο υπάγεται χωρικά η Σύμβαση Παραχώρησης, είναι αρμόδια για την έγκριση των λογαριασμών που αφορούν στην καταβολή της Χρηματοδοτικής Συμβολής του Δημοσίου προς τον Παραχωρησιούχο, καθώς και της δαπάνης των Συμπληρωματικών Εργασιών για τις οποίες θα εκδοθούν τυχόν εντολές εκτέλεσης εκ μέρους του Δημοσίου, κατά την

Περίοδο Μελετών – Κατασκευών, μετά την έκδοση της σχετικής πιστοποίησης από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό. Μετά την έγκριση κάθε λογαριασμού εκ μέρους του Προϊσταμένου του Τμήματος Γ', η πιστοποίηση καθώς και τα συνοδευτικά έγγραφα διαβιβάζονται από τον Προϊστάμενο της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ προς τη Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης (Δ2) για εκκαθάριση και πληρωμή.

3. Με την υπ' αριθ. Β/Ε2/Φ4/οικ.733/30-1-2019 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών ορίστηκε η ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ ως αρμόδια Υπηρεσία (Προϊσταμένη Αρχή), το δε Τμήμα Γ' αυτής ως αρμόδια Διευθύνουσα Υπηρεσία για την έγκριση των μελετών και την επίβλεψη των κατασκευών μετά το πέρας της Περιόδου Μελετών – Κατασκευών, των εξής (μεταξύ άλλων) Συμβάσεων Παραχώρησης:

α) Σύμβαση Παραχώρησης του Αυτοκινητόδρομου «*Τμήμα ΠΑΘΕ Μαλιακός – Κλειδί*», που κυρώθηκε με το Ν. 3605/2007 (Α' 190), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 4219/2013 (Α' 269) και ισχύει. Η Περίοδος Μελετών – Κατασκευών (αλλιώς «Περίοδος Τ1») της ως άνω σύμβασης, με ανάδοχο της ανώνυμη εταιρεία «Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου Α.Ε.», έληξε στις 28-02-2018.

β) Σύμβαση Παραχώρησης του Αυτοκινητόδρομου «*Ιόνια Οδός από Αντίρριο μέχρι Ιωάννινα, ΠΑΘΕ Αθήνα (Α/Κ Μεταμόρφωσης) – Μαλιακός (Σκάρφεια) και Συνδετήριος Κλάδος του ΠΑΘΕ Σχηματάρι – Χαλκίδα*», που κυρώθηκε με το Ν. 3555/2007 (Α' 81), όπως τροποποιήθηκε με άρθρο τρίτο του Ν. 4219/2013 (Α' 269) και ισχύει. Η Περίοδος Μελετών – Κατασκευών (Περίοδος Τ1) της ως άνω σύμβασης, με ανάδοχο την ανώνυμη εταιρεία «Νέα Οδός Α.Ε.» έληξε στις 20/12/2017.

γ) Σύμβαση Παραχώρησης του Αυτοκινητόδρομου «*Κεντρικής Ελλάδος*», που κυρώθηκε με το Ν. 3597/2007 (Α' 168), όπως τροποποιήθηκε με τους Ν. 4219/2013 άρθρο δεύτερο (Α' 269), Ν. 4354/2015 άρθρο 44 (Α'176), Ν. 4586/2018 άρθρο πρώτο (Α' 217), Ν.4817/2021 (Α'123) και ισχύει. Η Περίοδος Μελετών – Κατασκευών για το τμήμα Ξυνιάδα – Τρίκαλα, με ανάδοχο την ανώνυμη εταιρεία «Κεντρική Οδός Α.Ε.» έληξε στις 20/12/2017. Η Περίοδος Μελετών – Κατασκευών (Περίοδος ΜΚ Τ2) για τα τμήματα Λαμία – Ξυνιάδα (Νότιο Αναβαλλόμενο Τμήμα) και Τρίκαλα – Εγνατία (Βόρειο Αναβαλλόμενο Τμήμα), βρίσκεται σε εξέλιξη και συνεπώς για τα τμήματα αυτά ισχύουν τα αναφερόμενα στην ως άνω παράγραφο 2.

4. Η άσκηση καθηκόντων επίβλεψης των κατασκευών μετά το πέρας της περιόδου Μελετών/Κατασκευών, που αφορούν κατά κύριο λόγο εργασίες ενίσχυσης

γεφυρών και αντικατάστασης στηθαίων στα Υφιστάμενα Τμήματα του Έργου, δηλαδή αυτά που είχαν κατασκευαστεί παλαιότερα από το Δημόσιο, γίνεται κατά τις κοινές διατάξεις των δημοσίων έργων (ήτοι, στην προκείμενη περίπτωση, το Ν. 3669/2008), οι δε επιβλέποντες μηχανικοί ορίζονται εκ μέρους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

5. Στις 31/12/2021 αποχώρησαν από την ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ, λόγω συνταξιοδότησης, τόσο ο Προϊστάμενος της υπηρεσίας καθώς και ο Προϊστάμενος του Τμήματος Γ΄ της ίδιας υπηρεσίας. Κατά το χρονικό διάστημα από την 1/1/2022 μέχρι και την 12/9/2022 (οπότε γνωστοποιήθηκε στη ΓΔΣΥ η τοποθέτηση νέου προϊσταμένου στο Τμήμα Γ΄), δεν είχε τοποθετηθεί Προϊστάμενος ή Αναπληρωτής Προϊστάμενος στο τμήμα Γ΄ της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ, ούτε είχε εκδοθεί, από την αρμόδια Διεύθυνση Διοίκησης του Υπουργείου, έγγραφο για τον προσδιορισμό του υπαλλήλου που θα ασκούσε καθήκοντα Προϊσταμένου (ex lege), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 87 παρ. 2 και 4 του Ν. 3528/2007 (Υ.Κ.) όπως ισχύει, πράγμα που σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις είχε συμβεί.

6. Εντέλει, στις 9-9-2022 αναρτήθηκε στο πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» η υπ' αριθ. πρωτ. 277890/8-9-2022 απόφαση μετακίνησης της υπαλλήλου Μ. Φωτοπούλου, που ασκούσε ως τότε καθήκοντα Αναπληρώτριας Προϊσταμένης του Τμήματος Α΄ της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ, στο τμήμα Γ΄ της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ. Η απόφαση κοινοποιήθηκε στην Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών στις 12/9/2022 και η ανάληψη της υπηρεσίας της νέας προϊσταμένης του Τμήματος Γ΄ της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ έλαβε χώρα εκ μέρους του Γενικού Διευθυντή Συγκοινωνιακών Υποδομών αυθημερόν, όπως προκύπτει από το υπ' αριθ. πρωτ. 279550/12-9-2022 έγγραφο.

7. Λόγω της κατάστασης που είχε δημιουργηθεί εξ αιτίας της έλλειψης - μη τοποθέτησης Προϊσταμένου κατά το διάστημα από 1-1-2022 μέχρι και 9-9-2022, οι λογαριασμοί που υποβάλλονταν από τους παραχωρησιούχους στην Διευθύνουσα Υπηρεσία (ήτοι το Τμήμα Γ΄ της ΕΥΔΕ / ΚΣΕΣΠ), μετά την υπογραφή τους από τους επιβλέποντες μηχανικούς εγκρίνονταν από το Γενικό Διευθυντή Συγκοινωνιακών Υποδομών και διαβιβάζονταν με έγγραφο της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ (με τελικό υπογράφοντα τον ίδιο) για εκκαθάριση και πληρωμή προς τη Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης (Δ2) του Υπουργείου. Στα πλαίσια αυτά εγκρίθηκαν κατά το ως άνω διάστημα είκοσι έξι (26) πιστοποιήσεις και εντολές πληρωμής ως ακολούθως:

Α. Για την παραχωρησιούχο «*Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου ΑΕ*»:

- α) Η 12^η εντολή πληρωμής στις 28-2-2022,
- β) η 5^η εντολή πληρωμής στις 30-3-2022,
- γ) η 13^η εντολή πληρωμής στις 30-3-2022,
- δ) η 1^η εντολή πληρωμής στις 28-3-2022,
- ε) η 2^η εντολή πληρωμής στις 5-5-2022,
- στ) η 2^η εντολή πληρωμής στις 5-5-2022,
- ζ) η 4^η εντολή πληρωμής στις 6-7-2022,
- η) η 4^η εντολή πληρωμής στις 6-7-2022,
- θ) 15^η εντολή πληρωμής στις 6-7-2022,
- ι) η 2^η εντολή πληρωμής στις 1-8-2022,
- ια) η 1^η εντολή πληρωμής στις 1-8-2022,
- ιβ) η 1^η εντολή πληρωμής στις 3-8-2022,
- ιγ) η 3^η εντολή πληρωμής στις 3-8-2022,
- ιδ) η 3^η εντολή πληρωμής στις 3-8-2022,
- ιε) η 1^η εντολή πληρωμής στις 7-9-2022,
- ιστ) η 1^η εντολή πληρωμής στις 7-9-2022.

Β. Για την παραχωρησιούχο «*Νέα Οδός ΑΕ*»:

- α) Επιστροφή κρατήσεων στις 23-3-2022,
- β) η 2^η εντολή πληρωμής στις 11-4-2022,
- γ) η 3^η εντολή πληρωμής στις 11-4-2022,
- δ) η 4^η εντολή πληρωμής στις 11-4-2022,
- ε) η 5^η εντολή πληρωμής στις 11-4-2022,
- στ) επιστροφή κρατήσεων στις 6-5-2022,
- ζ) η 1^η εντολή πληρωμής στις 8-7-2022,
- η) η 1^η εντολή πληρωμής στις 12-7-2022.

Γ. Για την παραχωρησιούχο «*Κεντρική Οδός Α.Ε.*»:

- α) Η 1^η εντολή πληρωμής στις 4-4-2022,
- β) η 3^η εντολή πληρωμής, που αφορά την Χρηματοδοτική Συμβολή του Δημοσίου κατά την περίοδο Μελετών-Κατασκευών Τ2 (στο βόρειο τμήμα του Ε65), στις 9-9-2022.

Οι ως άνω λογαριασμοί – εντολές πληρωμής αφορούν, όπως προκύπτει από το συμπληρωματικό - διευκρινιστικό έγγραφο υπ' αριθ. 406975/21-12-2022 της ερωτώσας υπηρεσίας:

α) Κατά κύριο λόγο σε συμπληρωματικές εργασίες που εκτελέστηκαν κατόπιν εντολών της υπηρεσίας και αφορούσαν εργασίες ανακατασκευής ή ενίσχυσης για τεχνικά έργα της οδού, με άνοιγμα μεγαλύτερο των έξι (6) μέτρων, καθώς και για κάθε είδους τοίχους ύψους μεγαλύτερου των 5 μέτρων, που κρίθηκαν ως αναγκαίες για την ασφαλή λειτουργία των έργων, σύμφωνα με την περίπτωση της παρ. 9.4.2 (iv) α της σύμβασης παραχώρησης του Αυτοκινητόδρομου Αιγαίου, που κυρώθηκε με το Ν 3605/2007 (όμοιες διατάξεις υφίστανται και στις λοιπές συμβάσεις παραχώρησης), β) ειδικότερα, οι υπό Ββ, Βγ, Βδ και Βε κατά την ανωτέρω κατάταξη, αφορούν πληρωμές προς την παραχωρησιούχο «Νέα Οδός ΑΕ», λόγω γεγονότων καθυστέρησης και γεγονότων ευθύνης του Δημοσίου, εξ αιτίας της μη κατασκευής και λειτουργίας των πλευρικών σταθμών διοδίων Βαρυμπόμπης και Αγίου Στεφάνου και του μετωπικού σταθμού διοδίων Σχηματαρίου, σύμφωνα με την από 10-4-2019 Συμφωνία μεταξύ Υπουργού και Παραχωρησιούχου με τίτλο «Συμπλήρωση της από 22-12-2017 Συμφωνίας Ολοκλήρωσης Περιόδου Τ1 της ΣΠ, άρθρα 3.3.2 (2), 18.5.1, 37.3.1 (i) και 37.4 Σ.Π.» στα πλαίσια της Σύμβασης παραχώρησης που κυρώθηκε με το Ν. 3555/2007 (Ιόνια Οδός) και γ) οι υπό Γ (α και β) κατά την ανωτέρω κατάταξη αφορούν στην καταβολή της Χρηματοδοτικής Συμβολής του Δημοσίου, καθώς και αποζημίωσης για την αποκατάσταση των ημιτελών εργασιών του Βορείου Τμήματος του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος (Ε 65), με βάση την τροποποίηση της Σύμβασης Παραχώρησης η οποία κυρώθηκε με το Ν. 4817/2021 (Α' 123) [με τίτλο «Κύρωση της από 24.06.2021 Συμφωνίας Τροποποίησης Διατάξεων της από 31.05.2007 Σύμβασης Παραχώρησης για το Έργο «Μελέτη, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία, Συντήρηση και Εκμετάλλευση του Αυτοκινητοδρόμου Κεντρικής Ελλάδος (Ε65)» που κυρώθηκε με τον ν. 3597/2007 (Α' 168), όπως αυτή τροποποιήθηκε: 1) με την από 28.11.2013 «Συμφωνία Τροποποίησης Διατάξεων της Σύμβασης Παραχώρησης» που κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4219/2013 «Κύρωση των Συμφωνιών Τροποποίησης των συμβάσεων παραχώρησης των μεγάλων οδικών έργων και ρύθμιση συναφών θεμάτων» (Α' 269), 2) με την από 19.12.2013 «Συμφωνία Τροποποίησης Διατάξεων της από 28.11.2013 Συμφωνίας Τροποποίησης Διατάξεων Σύμβασης Παραχώρησης» που κυρώθηκε με το άρθρο 44 του ν. 4354/2015 «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών

στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» (Α' 176) και 3) με την από 11.12.2018 «Συμφωνία Τροποποίησης Διατάξεων της Σύμβασης Παραχώρησης» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4586/2018 (Α' 217)].

8. Από τις προαναφερόμενες εντολές πληρωμής, όσες είχαν εγκριθεί μέχρι και τις 8-7-2022 εκκαθαρίστηκαν από την Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης (Δ2) του Υπουργείου, χωρίς να διατυπωθούν επιφυλάξεις ως προς τη νομιμότητά τους. Στις 29-9-2022, η ως άνω υπηρεσία διατύπωσε επιφύλαξη ως προς την πληρωμή της τελευταίας εκ των προαναφερομένων εντολής πληρωμής, αναφέροντας επί λέξει: «Με επιφύλαξη ως προς την αρμοδιότητα του υπογράφοντος τον Λογαριασμό και την πιστοποίηση», περαιτέρω δε και ο Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών διατύπωσε, όσον αφορά στην πληρωμή της ίδιας ως άνω εντολής, την ακόλουθη επιφύλαξη: «Σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, οι λογαριασμοί δημοσίων έργων εγκρίνονται από τον προϊστάμενο του αρμοδίου Τμήματος της Διευθύνουσας υπηρεσίας μέσα σε ένα (1) μήνα από την υποβολή τους. Η παράλειψη της εμπρόθεσμης έγκρισης του λογαριασμού συνεπάγεται πειθαρχικό παράπτωμα για τα αρμόδια όργανα της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο λογαριασμός - πιστοποίηση εργασιών υποβλήθηκε στην Ε.Υ.Δ.Ε. - Κ.Σ.Ε.Σ.Π. στις 10-08-2022. Ο Γενικός Διευθυντής Συγκοινωνιακών Υποδομών, ελλείψει προϊσταμένου Τμήματος και προϊσταμένου Διεύθυνσης στην Ε.Υ.Δ.Ε.-Κ.Σ.Ε.Σ.Π., και για να αποφύγει το Ελληνικό Δημόσιο τις δυσμενείς συνέπειες καθυστέρησης εξόφλησης του λογαριασμού (τόκοι, κ.λπ.), υπέγραψε το λογαριασμό και ενέκρινε την πληρωμή του στο τέλος της προβλεπόμενης προθεσμίας (9-9-2022). Τυπικά βέβαια τίθεται θέμα αρμοδιότητας αυτού».

Σημειώνεται ότι η προαναφερόμενη 3^η εντολή πληρωμής στην παραχωρησιούχο «Κεντρική Οδός ΑΕ» έχει υπογραφεί από το Γενικό Διευθυντή Συγκοινωνιακών Υποδομών, ενώ η πιστοποίηση που την συνοδεύει υπογράφηκε από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό του Έργου (δηλαδή την Κοινοπραξία AECOM - ΟΜΕΚ) και αφορά στην καταβολή της 3^{ης} δόσης της Χρηματοδοτικής Συμβολής του Βορείου τμήματος του Ε65, που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης.

9. Κατά την εκτίμηση της ερωτώσας υπηρεσίας, όπως διατυπώνεται στο έγγραφο του ερωτήματος, ορθά ο Γενικός Διευθυντής Συγκοινωνιακών Υποδομών προέβη σε έλεγχο και έγκριση των προαναφερθέντων λογαριασμών, δεδομένου ότι

δεν υπήρχε αρμόδιος προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (ήτοι του Γ΄ Τμήματος της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ) αλλά ούτε και Διευθυντής της ίδιας υπηρεσίας, ανταποκρίθηκε δε σε μια κατάσταση ανάγκης η οποία δημιουργήθηκε και είχε σκοπό να αποτραπούν σημαντικοί κίνδυνοι για το δημόσιο συμφέρον, δεδομένου ότι τυχόν άπρακτη πάροδος της νόμιμης προθεσμίας έγκρισης θα επέφερε την αυτοδίκαιη και ανέλεγκτη έγκριση των λογαριασμών και περαιτέρω τον κίνδυνο α) οφειλής τόκων υπερημερίας για τυχόν καθυστερημένα καταβολή του ποσού των λογαριασμών, καθώς και β) της υπό προϋποθέσεις καταγγελίας της σύμβασης παραχώρησης εκ μέρους του παραχωρησιούχου, αν οι λογαριασμοί δεν πληρώνονταν εμπρόθεσμα, ήτοι εντός ενός μηνός από την αυτοδίκαιη έγκρισή τους.

Κατόπιν των ανωτέρω τέθηκε το ερώτημα που αναφέρεται στο θέμα.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

10. Στις κρίσιμες για το ζήτημα διατάξεις του Ν. 3605/2007 «Κύρωση Σύμβασης Παραχώρησης του Έργου της Μελέτης, Κατασκευής, Χρηματοδότησης, Λειτουργίας, Συντήρησης και Εκμετάλλευσης του τμήματος Μαλιακός – Κλειδί του Αυτοκινητοδρόμου Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι (ΠΑΘΕ) και ρύθμιση συναφών θεμάτων» (Α΄190), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο πρώτο - Κύρωση της σύμβασης παραχώρησης

1.1. – Ορισμοί

Οι ακόλουθοι όροι όπου χρησιμοποιούνται στην παρούσα Σύμβαση έχουν την έννοια που παρατίθεται παραπλεύρως τους, εκτός αν άλλως ορίζεται στην παρούσα: .....

Περίοδος Λειτουργίας και Συντήρησης: η χρονική περίοδος κατά την οποία ο Παραχωρησιούχος έχει την πλήρη ευθύνη για την καλή λειτουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση οιοδήποτε τμήματος του ΚΕΠ. Η περίοδος αυτή αρχίζει από την υπογραφή του πρωτοκόλλου παράδοσης των Χώρων Εκτέλεσης του Έργου σύμφωνα με τα Άρθρα 6.1.3 της παρούσας και λήγει με την καθ' οιοδήποτε τρόπο λήξη της Περιόδου Παραχώρησης.

Περίοδος Μελετών - Κατασκευών: η χρονική περίοδος που εκτείνεται από την Ημερομηνία Έναρξης Παραχώρησης έως και την ημερομηνία έκδοσης της Βεβαίωσης Περάτωσης Εργασιών Περιόδου Μελετών - Κατασκευών.....

....

9.4.2. Το Ελληνικό Δημόσιο διατηρεί την ευθύνη για:

(i) α. Τυχόν επιδιορθώσεις ή ανακατασκευές στα οδοστρώματα και τα δομικά στοιχεία του σώματος του Αυτοκινητόδρομου, εφόσον οι εργασίες απαιτηθούν πριν από τη συμπλήρωση χρονικού διαστήματος επτά ετών από την περαίωση (έκδοση βεβαίωσης περάτωσης εργασιών) και 5 ετών για τα οδοστρώματα από σκυρόδεμα, και υπό την προϋπόθεση ότι εφόσον η ανάγκη εργασιών δεν οφείλεται σε επεμβάσεις ή πλημμελή συντήρηση εκ μέρους του Παραχωρησιούχου.

β. Το Ελληνικό Δημόσιο θα αποζημιώσει τον Παραχωρησιούχο για τις δαπάνες των κατασκευών, καθώς και για τυχόν τεκμηριωμένη απώλεια εσόδων σύμφωνα με τις προβλέψεις της Σύμβασης Παραχώρησης (Άρθρο 3.1.3.5), ενώ η τεχνική ευθύνη και η δαπάνη για την τεκμηρίωση της αναγκαιότητας και την μελέτη βαρύνουν τον Παραχωρησιούχο....

...

11.8. Συμπληρωματικές Εργασίες

11.8.1. Για την ανάθεση συμπληρωματικών εργασιών (οι «Συμπληρωματικές Εργασίες») στον Παραχωρησιούχο, έχουν εφαρμογή οι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας περί ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων έργων για συμπληρωματικές εργασίες στον τομέα των συμβάσεων παραχώρησης δημοσίων έργων. Σε περίπτωση που το Δημόσιο δώσει εντολή για Συμπληρωματικές Εργασίες (η «Εντολή Συμπληρωματικών Εργασιών») η αξία των οποίων δεν δύναται να υπερβαίνει σε ποσοστό το 50% του Τιμήματος Μελετών - Κατασκευών, ο Παραχωρησιούχος, με την επιφύλαξη της παραγράφου 11.8.3, είναι υποχρεωμένος να τις εκτελέσει....

11.8.7. Η επίβλεψη της εκτέλεσης των Συμπληρωματικών Εργασιών κατά την Περίοδο Μελετών – Κατασκευών διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 11.5 της παρούσας.... Η επίβλεψη της εκτέλεσης των Συμπληρωματικών Εργασιών μετά το πέρας της Περιόδου Μελετών -Κατασκευών διενεργείται από όργανα του Δημοσίου.

11.8.8. Η δαπάνη των Συμπληρωματικών Εργασιών, όπως αυτή εκάστοτε υπολογίζεται σύμφωνα με το ανωτέρω Άρθρο 11.8.4 και πιστοποιείται από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό, μετά από επιμέτρησή τους, βαρύνει εξ ολοκλήρου το Δημόσιο και καταβάλλεται στον Παραχωρησιούχο εντός σαράντα πέντε (45) ημερών από την έκδοση σχετικής ΒΠΕ από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό ή σε περίπτωση Συμπληρωματικών Εργασιών μεγάλης έκτασης, των οποίων η εκτέλεση απαιτεί χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός μηνός, εντός σαράντα πέντε (45) ημερών από

την επίτευξη των οροσήμων που θα συμφωνηθούν κατά την ανάθεση των Συμπληρωματικών Εργασιών μεταξύ του Δημόσιου και του Παραχωρησιούχου, όπως αυτή θα πιστοποιείται με έκδοση αντίστοιχων ΒΠΕ από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό.

11.8.9. Σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής της δαπάνης Συμπληρωματικών Εργασιών πέραν του ενός (1) μήνα από την πάροδο των ανωτέρω προθεσμιών, ο Παραχωρησιούχος θα δικαιούται τόκων επί του καθυστερούμενου ποσού υπολογιζόμενων με το Επιτόκιο Αναφοράς. Σε περίπτωση καθυστέρησης πλέον των δυο (2) μηνών και επί συνολικά οφειλόμενου ποσού δαπάνης Συμπληρωματικών Εργασιών άνω των δυο εκατομμυρίων (2.000.000) Ευρώ, μη συνυπολογιζόμενων και των τόκων της παρούσας παραγράφου, ο Παραχωρησιούχος θα έχει το δικαίωμα να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση.»

11. Όμοιες κατά περιεχόμενο διατάξεις υφίστανται τόσο στο Ν. 3597/2007 (Α' 168), με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση Παραχώρησης του έργου: «Μελέτη - Κατασκευή – Χρηματοδότηση – Λειτουργία - Συντήρηση και εκμετάλλευση του αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος Ε65» [βλέπ. άρθρα 3.1.94, 18.3, 18.6.7, 18.6.8.(1) και 18.6.8.(2)], όσο και στο Ν. 3555/2007 «Κύρωση Σύμβασης Παραχώρησης του Έργου της Μελέτης, Κατασκευής, Χρηματοδότησης, Λειτουργίας, Συντήρησης και Εκμετάλλευσης του Αυτοκινητοδρόμου «Ιονία Οδός» από Αντίρριο μέχρι Ιωάννινα, ΠΑΘΕ Αθήνα (Α/Κ Μεταμόρφωσης) - Μαλιακός (Σκάρφεια) και Συνδετήριου Κλάδου του ΠΑΘΕ Σχηματάρι -Χαλκίδα και λοιπές διατάξεις» (Α'81) [βλ. άρθρα 3.1.91,92, 6.5.2 και 18.1, 4, 6, 8].

12. Ειδικότερα στην παρ. 7.2. της Σύμβασης Παραχώρησης του έργου «Μελέτη Κατασκευή Χρηματοδότηση Λειτουργία Συντήρηση και εκμετάλλευση του αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος Ε65», η οποία κυρώθηκε, κατά τα προεκτεθέντα, με το Ν. 3597/2007 (Α'168), προβλέπονται επίσης τα εξής, σχετικά με την καταβολή της Χρηματοδοτικής Συμβολής του Δημοσίου:

«7.2. Χρηματοδοτική Συμβολή

7.2.1. Η Χρηματοδοτική Συμβολή του Δημοσίου ανέρχεται συνολικά στο ποσό των Ευρώ πεντακοσίων εκατομμυρίων (Ε 500.000.000,00), σε τρέχουσες τιμές, και, πέραν των κρατήσεων του Άρθρου 7.2.6., δεν υπόκειται σε κρατήσεις υπέρ οποιουδήποτε τρίτου. Το Δημόσιο θα καταβάλει στον Παραχωρησιούχο Χρηματοδοτική Συμβολή, στις ημερομηνίες και κατά τα επιμέρους ποσά που προσδιορίζονται στο κατωτέρω Χρονοδιάγραμμα Καταβολής Ποσών Χρηματοδοτικής

Συμβολής, εφόσον πληρούνται τα αντίστοιχα κατωτέρω Ορόσημα, όπως ορίστηκαν στην Προσφορά, αναπροσαρμοσμένη, εφόσον απαιτηθεί, σύμφωνα με το Άρθρο 7.2.5 της παρούσας....

7.2.2. Προϋπόθεση καταβολής εκ μέρους του Δημοσίου της εκάστοτε συμφωνημένης δόσεως της Χρηματοδοτικής Συμβολής, αποτελούν:

(i) η πιστοποίηση της προσήκουσας επίτευξης εκ μέρους του Παραχωρησιούχου των Ορόσημων που ορίζονται στην Προσφορά και συμφωνούνται με το Άρθρο 7.2.4, με την έκδοση της σχετικής Βεβαίωσης Περάτωσης Εργασιών Χρηματοδοτικής Συμβολής (Β.ΠΕ.ΧΣ) από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό....

7.2.3. Η μετά την πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων τυχόν άρνηση ή καθυστέρηση του Δημοσίου να καταβάλει την συμφωνημένη κατά την παρούσα, δόση της Χρηματοδοτικής του Συμβολής, επιφέρει τα παρακάτω αποτελέσματα:

(i) Σε περίπτωση καθυστέρησης πέραν των δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών, ο Παραχωρησιούχος θα δικαιούται τόκων επί του καθυστερουμένου ποσού, υπολογιζόμενων με το Επιτόκιο Αναφοράς,

(ii) Σε περίπτωση καθυστέρησης, κατά τα ανωτέρω, πλέον των δυο (2) μηνών και επί συνολικά οφειλομένου ποσού Χρηματοδοτικής Συμβολής άνω των πέντε εκατομμυρίων Ευρώ (Ε 5.000.000,00),... ο Παραχωρησιούχος θα έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τη Σύμβαση.»

13. Στα άρθρα 1 παρ. 7, 36 παρ. 1 και 2 και 53 παρ. 1, 8 και 9 του Ν. 3669/2008 «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημόσιων έργων (Α'116) ορίζεται μεταξύ άλλων ότι:

Άρθρο 1

«7. Για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα οι παρακάτω όροι έχουν την ακόλουθη σημασία:...

«δ) "Διευθύνουσα υπηρεσία" ή "Επιβλέπουσα Υπηρεσία" είναι η τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση, έλεγχο και διοίκηση της κατασκευής του έργου ...»

Άρθρο 36

«1. Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ασκούνται από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου (διευθύνουσα ή επιβλέπουσα υπηρεσία), η οποία ορίζει τους τεχνικούς υπαλλήλους που θα ασχοληθούν ειδικότερα με την επίβλεψη, προσδιορίζει τα καθήκοντα τους όταν είναι

περισσότεροι από έναν, παρακολουθεί το έργο τους και γενικά προβαίνει σε κάθε νόμιμη ενέργεια και ενεργεί ό,τι απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση των έργων.

2. ... Οι επιβλέποντες αποτελούν τους άμεσους βοηθούς του προϊστάμενου της διευθύνουσας υπηρεσίας στην άσκηση των καθηκόντων της που σχετίζονται με το έργο, όπως αυτά ορίζονται στις επί μέρους διατάξεις του παρόντος Κώδικα....»

Άρθρο 53

«1. Η πληρωμή στον ανάδοχο του εργολαβικού ανταλλάγματος γίνεται τμηματικά, με βάση τις πιστοποιήσεις των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί μέσα στα όρια του χρονοδιαγράμματος εργασιών.

8. Οι λογαριασμοί υποβάλλονται στη διευθύνουσα υπηρεσία που τους ελέγχει και τους διορθώνει, αν είναι ανάγκη, μέσα σε έναν (1) μήνα.... Ο επιβλέπων υπογράφει το λογαριασμό, βεβαιώνοντας έτσι ότι οι ποσότητες είναι σύμφωνες με τις επιμετρήσεις και τα επιμετρητικά στοιχεία, οι τιμές σύμφωνες με τη σύμβαση και τις σχετικές διατάξεις και γενικά ότι έχουν διενεργηθεί στο λογαριασμό όλες οι περικοπές ή εκπτώσεις ποσών, που προκύπτουν από το νόμο και την εφαρμογή της σύμβασης. Ο λογαριασμός, μετά τον έλεγχο, εγκρίνεται από τη διευθύνουσα υπηρεσία και έτσι εγκεκριμένος αποτελεί την πιστοποίηση για την πληρωμή του αναδόχου....

9. Αν η πληρωμή ενός λογαριασμού καθυστερήσει χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου, πέρα του διμήνου από την υποβολή του, οφείλεται, αν υποβληθεί έγγραφη όχληση και από την ημερομηνία υποβολής της, τόκος υπερημερίας που υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 4 του π.δ. 166/2003 (ΦΕΚ 38 Α') και ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες, αφού κοινοποιήσει στη διευθύνουσα υπηρεσία ειδική έγγραφη δήλωση.»

Εξ άλλου στο άρθρο 40 παρ. 1 και 2β) του ίδιου νόμου ορίζεται ότι:

«1. Η υπαίτια παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας από όργανα του φορέα κατασκευής του έργου αποτελεί πειθαρχική παράβαση.

2. Ιδίως αποτελούν πειθαρχικές παραβάσεις:...

β) Για τον προϊστάμενο της διευθύνουσας υπηρεσίας: η παράλειψη κίνησης και διεκπεραίωσης της διαδικασίας έκπτωσης του αναδόχου παρά τη συνδρομή των αναγκαίων προϋποθέσεων, η παράλειψη έγκαιρης έγκρισης των επιμετρήσεων και των λογαριασμών του έργου και η χορήγηση εντολών για εκτέλεση εργασιών οι

οποίες δεν προβλέπονται από την αρχική ή εγκεκριμένη συμπληρωματική σύμβαση, ούτε άλλως πως είναι επιτρεπτή η εκτέλεση τους κατά τις κείμενες διατάξεις...».

14. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Π.Δ. 123/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών» (Α' 151) «Το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών έχει την ακόλουθη διάρθρωση: 1. ... γ. Γενική Γραμματεία Υποδομών.... Η Γενική Γραμματεία Υποδομών αποτελείται από τις ακόλουθες υπηρεσίες:... γγ. Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών....», η διάρθρωση και οι στρατηγικοί στόχοι της οποίας περιγράφονται στο άρθρο 31.

Περαιτέρω, στο άρθρο 56 του ίδιου Π.Δ. ορίζονται τα εξής:

«1. Συνιστάται Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων (ΕΥΔΕ) για την κατασκευή Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης, με έδρα την Αθήνα. Η διάρκεια λειτουργίας της ορίζεται οκταετής από την έναρξη ισχύος του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος. Η παραπάνω ΕΥΔΕ υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών και διέπεται από τις διατάξεις του ν.679/1977 (Α' 245).

2. Επιχειρησιακοί στόχοι της ΕΥΔΕ Κατασκευής Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης είναι η εποπτεία και επίβλεψη της μελέτης και κατασκευής κατά την κατασκευαστική περίοδο των συμβάσεων Παραχώρησης όλων των έργων που υλοποιούνται ή θα υλοποιηθούν στο εξής με Συμβάσεις Παραχώρησης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, περιλαμβανομένης και της παραλαβής.

3. Η ΕΥΔΕ Κατασκευής Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης συγκροτείται από τα ακόλουθα Τμήματα:

α. Τμήμα Προγραμματισμού και Υποστήριξης.

β. Τμήμα Κατασκευής Έργων Πελοποννήσου και Νησιωτικής Ελλάδος (περιλαμβανομένων και των νήσων της Περιφέρειας Αττικής).

γ. Τμήμα Κατασκευής Έργων Αττικής, Κεντρικής, Δυτικής και Βορείου Ελλάδος.

...

6. Στις αρμοδιότητες του ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ, ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ περιλαμβάνονται:...

ζ. Η παρακολούθηση των κατασκευών και η σύνταξη αναφορών - εκθέσεων προόδου όσον αφορά στην εκτέλεση εργασιών σύμφωνα με τις εγκεκριμένες μελέτες, στην τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων ως προς τις προδιαγραφές και τον τρόπο κατασκευής, στον ποιοτικό έλεγχο, στην τήρηση των κανόνων ασφαλείας και υγιεινής εργαζομένων και χρηστών, στην τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, στην

εξασφάλιση οδικής ασφάλειας σε όλες τις διαδικασίες μελέτης και κατασκευής, στη διαχείριση παραπόνων ή /και δικαστικών διεκδικήσεων χρηστών ή εργαζομένων κ.λπ....»

15. Σχετικά με τον κλάδο και την ειδικότητα των υπαλλήλων που μπορούν να προΐστανται στην ως άνω ΕΥΔΕ Κατασκευής Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης (ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ), ορίζονται, στο άρθρο 84 του Π.Δ. 123/2017, τα εξής:

*«Άρθρο 84 - ΚΛΑΔΟΙ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
Με την επιφύλαξη των παραγράφων 5 και 6 του άρθρου 84 του ν. 3528/2007 (Α' 26), όπως ισχύει, στις οργανικές μονάδες του Υπουργείου, ορίζονται ως προϊστάμενοι υπάλληλοι των ακόλουθων κλάδων ή ειδικοτήτων, ως εξής:...*

42. ΕΥΔΕ Κατασκευής Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης: ΠΕ Μηχανικών ειδικότητας Πολιτικού Μηχανικού.

α. Τμήμα Προγραμματισμού και Υποστήριξης: κατηγορίας ΠΕ όλων των κλάδων.

β. Τμήμα Κατασκευής Έργων Πελοποννήσου και Νησιωτικής Ελλάδος (περιλαμβανομένων και των νήσων της Περιφέρειας Αττικής):...

γ. Τμήμα Κατασκευής Έργων Αττικής, Κεντρικής, Δυτικής και Βορείου Ελλάδος: ΠΕ Μηχανικών ειδικότητας Πολιτικού Μηχανικού ή Αγρονόμου - Τοπογράφου Μηχανικού ή Ηλεκτρολόγου Μηχανολόγου Μηχανικού ή Μηχανολόγου Μηχανικού ή Ηλεκτρολόγου Μηχανικού ή Μηχανικού Μεταλλείων - Μεταλλουργών.»

16. Στο άρθρο 87 του Ν. 3528/2007 «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.» (Α' 26), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

«1. Τον προϊστάμενο, που απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρώνει στα καθήκοντά του ο ανώτερος κατά βαθμό προϊστάμενος των υποκείμενων οργανικών μονάδων, εφόσον ανήκει σε κλάδο του οποίου οι υπάλληλοι προβλέπεται ότι μπορούν να προΐστανται σύμφωνα με τις οικείες οργανικές διατάξεις και επί ομοιοβάθμων ο προϊστάμενος που έχει ασκήσει περισσότερο χρόνο καθήκοντα προϊσταμένου. Το αρμόδιο για την τοποθέτηση προϊσταμένων όργανο μπορεί, τηρουμένου του προβαδίσματος των βαθμών, να ορίσει ως αναπληρωτή προϊσταμένου οργανικής μονάδας, που απουσιάζει ή κωλύεται, έναν από τους προϊσταμένους των υποκείμενων οργανικών μονάδων.

2. Αν δεν υπάρχουν υποκείμενες οργανικές μονάδες, τον προϊστάμενο αναπληρώνει στα καθήκοντά του ο ανώτερος κατά βαθμό υπάλληλος που υπηρετεί στην ίδια

οργανική μονάδα, εφόσον ανήκει σε κλάδο του οποίου οι υπάλληλοι προβλέπεται ότι μπορούν να προϊστανται σύμφωνα με τις οικείες οργανικές διατάξεις. Αν υπηρετούν περισσότεροι υπάλληλοι με τον ίδιο βαθμό, αναπληρώνει αυτός που έχει περισσότερο χρόνο στο βαθμό ή αυτός που ορίζεται από τον προϊστάμενο της αμέσως υπερκείμενης μονάδας ή αρχής.

3. Το αρμόδιο για την τοποθέτηση όργανο μπορεί με απόφαση του να ορίσει ως αναπληρωτή προϊσταμένου οργανικής μονάδας τον προϊστάμενο άλλης οργανικής μονάδας του ίδιου επιπέδου.

4. Αν κενωθεί ή συσταθεί θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας, έως την επιλογή και τοποθέτηση νέου προϊσταμένου, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2. Ο αναπληρωτής προϊσταμένου οργανικής μονάδας κατά την παράγραφο αυτή δικαιούται το προβλεπόμενο για τη θέση επίδομα από την έναρξη της αναπλήρωσης.»

17. Τέλος, στο άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 2690/1999, «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (Α' 45) ορίζεται ότι «1. Η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων καθορίζεται από τις σχετικές διατάξεις».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΥΠΑΓΩΓΗ

18. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία απαρτίσθηκε από την πρόεδρο του Τμήματος Νίκη Μαριόλη και τα μέλη Δήμητρα Κεφάλαι, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ., Κωνσταντίνο Γεωργάκη, Χρήστο Μητκίδη, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Ευάγγελο Μαρίνη, Ευστράτιο Ηλιαδέλη, Θωμά Καζάκο και Ξανθή Μπασάκου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψήφοι εννιά - 9), από τις προαναφερόμενες διατάξεις ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

Οι συναφθείσες κατά το έτος 2007 συμβάσεις παραχώρησης αφορούν τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση μεγάλων οδικών αξόνων της χώρας, ήτοι, μεταξύ άλλων, του Αυτοκινητόδρομου Αιγαίου (Τμήμα ΠΑΘΕ Μαλιακός – Κλειδί), της Ιονίας Οδού (Αντίρριο – Ιωάννινα) και της Κεντρικής Οδού (Αυτοκινητόδρομος Ε65) οι οποίες έχουν κυρωθεί με τους νόμους (αντίστοιχα) 3605/2007, 3555/2007 και 3597/2007. Η χρονική διάρκεια των συμβάσεων παραχώρησης διακρίνεται σε δύο κυρίως περιόδους: α) Την περίοδο

Μελετών - Κατασκευών («περίοδος T1») και β) στην περίοδο Λειτουργίας και Συντήρησης των έργων. Κατά την πρώτη περίοδο, στις Συμβάσεις Παραχώρησης προβλέπεται ότι η επίβλεψη των κατασκευαζόμενων έργων ασκείται από «Ανεξάρτητο Μηχανικό», ήτοι εξειδικευμένες εταιρείες διοίκησης και διαχείρισης μεγάλων έργων, που αποτελούν πρόσωπα διάφορα τόσο του παραχωρησιούχου όσο και του παραχωρούντος δημοσίου και έχουν τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που ορίζονται λεπτομερώς στις συμβάσεις, αντιστοιχούν δε (περίπου) στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της «Διευθύνουσας Υπηρεσίας» όπως αυτές προδιαγράφονται στη νομοθεσία περί εκτέλεσης των (κοινών) δημοσίων έργων. Κατά την χρονική περίοδο Λειτουργίας και Συντήρησης του ολοκληρωμένου έργου, που ακολουθεί τη φάση της κατασκευής, Ανεξάρτητος Μηχανικός δεν υφίσταται πλέον και την όλη εποπτεία της Παραχωρησιούχου, όσον αφορά τη συντήρηση και λειτουργία του έργου της παραχώρησης έχουν οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δημοσίου, εν προκειμένω δε της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, οι οποίες εκτελούν καθήκοντα διοίκησης και διαχείρισης της σύμβασης (ήτοι Διευθύνουσας Υπηρεσίας και Προϊσταμένης Αρχής του έργου) όταν προκύπτει ανάγκη και σύμφωνα με τις προβλέψεις της σύμβασης. Τέτοια ανάγκη συνιστά λ.χ. η εκτέλεση συμπληρωματικών εργασιών, κατά το άρθρο 11.8 της σύμβασης παραχώρησης που κυρώθηκε με το Ν 3605/2007 (όμοιες διατάξεις με διαφορετική αρίθμηση υπάρχουν και στις άλλες συμβάσεις), κατόπιν εντολών της Δ.Υ., οι οποίες μπορεί να αφορούν, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, την συντήρηση τεχνικών έργων (γεφυρών κλπ), στα υφιστάμενα τμήματα του αυτοκινητόδρομου, κατά την πρώτη 7ετία μετά την ολοκλήρωση της περιόδου T1 και την έκδοση της βεβαίωσης περαίωσης του έργου, οπότε, κατά τη σύμβαση, το Δημόσιο χορηγεί εντολές στον παραχωρησιούχο για την εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών και καταβάλει τη σχετική δαπάνη σ' αυτόν (βλέπ. ανωτέρω παρ. 10).

19. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Ν. 3669/2008, η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενός έργου, όπως αυτή προσδιορίζεται από τις ιδιαίτερες (οργανικές) διατάξεις που αφορούν τον κάθε φορέα κατασκευής – αναθέτουσα αρχή, έχει την αρμοδιότητα παρακολούθησης, ελέγχου και διοίκησης του έργου και ορίζει τους υπαλλήλους που θα ασκήσουν την επίβλεψη του (άρθρο 36 παρ. 1 και 2). Μεταξύ των καθηκόντων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, είναι και η έγκριση των λογαριασμών που υποβάλλει ο ανάδοχος (οπότε ο εγκεκριμένος λογαριασμός ονομάζεται «πιστοποίηση»), μετά

την προσυπογραφή του λογαριασμού από τον αρμόδιο επιβλέποντα του έργου που έχει και την κύρια ευθύνη να βεβαιώσει «*ότι οι ποσότητες είναι σύμφωνες με τις επιμετρήσεις και τα επιμετρητικά στοιχεία, οι τιμές σύμφωνες με τη σύμβαση και τις σχετικές διατάξεις και γενικά ότι έχουν διενεργηθεί στο λογαριασμό όλες οι περικοπές ή εκπτώσεις ποσών, που προκύπτουν από το νόμο και την εφαρμογή της σύμβασης*» (άρθρο 53 παρ. 8 του Ν. 3669/2008). Μετά την έγκριση ο λογαριασμός μαζί με το σχετικό ένταλμα πληρωμής διαβιβάζεται προς την αρμόδια υπηρεσία εκκαθάρισης της δαπάνης για την εξόφλησή του. Η έγκριση των λογαριασμών, κατά την παρ. 8 του άρθρου 53, πρέπει να διενεργηθεί εντός ενός (1) μηνός από την υποβολή του λογαριασμού (εκτός αν επιστραφεί με αιτιολογημένη πράξη της Δ.Υ. προς ανασύνταξη) και το ποσό του λογαριασμού να πληρωθεί εντός διμήνου (από της υποβολής του), αλλιώς επέρχονται σε βάρος του κυρίου του έργου δυσμενείς οικονομικές συνέπειες λόγω της υπερημερίας του, ήτοι συγκεκριμένα οφείλεται τόκος υπερημερίας, που υπολογίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά περίπτωση ειδικές διατάξεις [ήτοι εν προκειμένω του π.δ. 166/2003 (Α'38) λόγω του ότι η σύμβαση έχει συναφθεί μετά τον Ιούνιο του 2003 και πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4152/2013]. Σύμφωνα μάλιστα με την επί του θέματος πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας (βλέπ. ενδ. ΣΤΕ 7μ 3526/2015) η οφειλή τόκου υπερημερίας δεν προϋποθέτει την υποβολή όχλησης εκ μέρους του αναδόχου, σύμφωνα με το Π.Δ. 166/2003, με το οποίο μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η Οδηγία 2000/35/EK, για το λόγο δε αυτό η σχετική διάταξη του άρθρου 53 παρ. 9 του Ν. 3669/2008 που έχει αντίθετο περιεχόμενο δεν τυγχάνει εφαρμογής.

Εξ άλλου, αν ο λογαριασμός δεν εγκριθεί εντός μηνός από την υποβολή του θεωρείται ως αυτοδικαίως εγκεκριμένος (όπως υποβλήθηκε) και περαιτέρω, αν δεν πληρωθεί μέσα στον επόμενο μήνα, πέραν του τόκου υπερημερίας μπορεί ο ανάδοχος να προβεί στην υποβολή ειδικής δήλωσης διακοπής εργασιών και (εφόσον αυτή διαρκέσει άνω των δύο μηνών) σε διάλυση της σύμβασης. Μάλιστα, αναγνωρίζοντας την σπουδαιότητα της έγκαιρης έγκρισης των λογαριασμών, ο νομοθέτης της νομοθεσίας των δημοσίων έργων αναγορεύει σε πειθαρχικό αδίκημα την παράλειψη του Προϊσταμένου της Δ.Υ. να προβεί στην έγκαιρη έγκριση των λογαριασμών (άρθρο 40 παρ. 2β' του Ν. 3669/2008).

20. Όμοιες κατά περιεχόμενο διατάξεις, ως προς το ζήτημα της αυτοδίκαιης έγκρισης των λογαριασμών και των συνεπειών της καθυστέρησης πληρωμής τους,

περιλαμβάνονται εξ άλλου και στους νόμους με τους οποίους κυρώθηκαν οι συμβάσεις παραχώρησης στις οποίες αφορά το ερώτημα, οι οποίοι είτε παραπέμπουν σε εφαρμογή της κοινής νομοθεσίας περί δημοσίων έργων όσον αφορά την καταβολή δαπανών στον ανάδοχο στην περίοδο Συντήρησης και Λειτουργίας του έργου, είτε περιλαμβάνουν παρόμοιες διατάξεις για την περίοδο Τ1 Μελετών- Κατασκευών. Πιο συγκεκριμένα και ενδεικτικά, στο άρθρο 11.8.1 και 11.8.7 της σύμβασης παραχώρησης που κυρώθηκε με το Ν. 3605/2007 (Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου) προβλέπεται η ανάθεση, εκτέλεση και επίβλεψη των συμπληρωματικών εργασιών μετά το πέρας της περιόδου Μελετών – Κατασκευών, σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας περί δημοσίων έργων. Παρόμοιες επίσης είναι οι διατάξεις της σύμβασης σχετικά με την πληρωμή στον Παραχωρησιούχο, κατά την περίοδο Τ1 Κατασκευών, των λογαριασμών που περιλαμβάνουν ποσά της χρηματοδοτικής συμβολής του Δημοσίου, οπότε, μετά την πιστοποίηση, από τον Ανεξάρτητο Μηχανικό της προσήκουσας επίτευξης εκ μέρους του Παραχωρησιούχου των Ορόσημων που ορίζονται στην Προσφορά, με την έκδοση της σχετικής Βεβαίωσης Περάτωσης Εργασιών Χρηματοδοτικής Συμβολής (Β.ΠΕ.ΧΣ), έπεται η υποβολή του λογαριασμού από τον Παραχωρησιούχο και απαιτείται η έγκαιρη πληρωμή του, εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών, αλλιώς ο Παραχωρησιούχος δικαιούται τόκων επί του καθυστερούμενου ποσού, υπολογιζόμενων με το Επιτόκιο Αναφοράς, ενώ αν καθυστερήσει πλέον των δύο (2) μηνών - και εφόσον το συνολικά οφειλόμενο ποσό της Χρηματοδοτικής Συμβολής υπερβαίνει τα πέντε εκατομμύρια (5.000.000,00) ευρώ - ο Παραχωρησιούχος έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τη Σύμβαση (βλέπ. άρθρο 7.2.3. της Σύμβασης Παραχώρησης του αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος Ε65», η οποία κυρώθηκε κατά τα προεκτεθέντα με το Ν. 3597/2007).

21. Αρμόδια υπηρεσία επίβλεψης και των τριών προαναφερόμενων Συμβάσεων Παραχώρησης αποτελεί η Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων (ΕΥΔΕ) για την κατασκευή Συγκοινωνιακών Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης (ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ), η οποία υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών (ΓΓΥ) του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (ΥΜΕ), διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 679/1977 (Α' 245) και αποτελεί οργανική μονάδα επιπέδου Διεύθυνσης (βλέπ. ιδίως άρθρο 56 του Π.Δ. 123/2017) με αρμοδιότητες Προϊσταμένης Αρχής (βλέπ. απόφ. Υπουργού

Υποδομών και Μεταφορών υπ' αριθ. Β/Ε2/Φ4/οικ.733/30-1-2019) και ιδιαιτέρως το Τμήμα Γ' αυτής, με αρμοδιότητα την κατασκευή έργων Αττικής, Κεντρικής, Δυτικής και Βορείου Ελλάδος, που ασκεί, κατά την ως άνω Υ.Α., καθήκοντα Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Στην ως άνω ΕΥΔΕ, σύμφωνα με το άρθρο 84 του Π.Δ. 123/2017 μπορεί να προΐσταται υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ Μηχανικών ειδικότητας Πολιτικού Μηχανικού (βλέπ. περ. 42 του ως άνω άρθρου), ενώ στο Τμήμα Γ' υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ Μηχανικών και ειδικότητας Πολιτικού Μηχανικού ή Αγρονόμου - Τοπογράφου Μηχανικού ή Ηλεκτρολόγου Μηχανολόγου Μηχανικού ή Μηχανολόγου Μηχανικού ή Ηλεκτρολόγου Μηχανικού ή Μηχανικού Μεταλλείων-Μεταλλουργών.

22. Όπως προκύπτει από το άρθρο 87 παρ. 1 και 2 του Ν. 3528/2007, όπως ισχύει, ο απών ή κωλυόμενος προϊστάμενος αναπληρώνεται στα καθήκοντά του από τον ανώτερο κατά βαθμό προϊστάμενο των υποκείμενων οργανικών μονάδων, εφόσον ανήκει σε κλάδο του οποίου οι υπάλληλοι προβλέπεται ότι μπορούν να προΐστανται σύμφωνα με τις οικείες οργανικές διατάξεις. Αν δεν υπάρχουν υποκείμενες οργανικές μονάδες, τον προϊστάμενο αναπληρώνει στα καθήκοντά του ο ανώτερος κατά βαθμό υπάλληλος που υπηρετεί στην ίδια οργανική μονάδα, εφόσον και πάλι ανήκει σε κλάδο του οποίου οι υπάλληλοι προβλέπεται ότι μπορούν να προΐστανται, σύμφωνα με τις οικείες οργανικές διατάξεις και αν υπηρετούν περισσότεροι υπάλληλοι με τον ίδιο βαθμό, αυτός που έχει περισσότερο χρόνο στο βαθμό ή αυτός που ορίζεται από τον προϊστάμενο της αμέσως υπερκείμενης μονάδας ή αρχής. Οι πιο πάνω κανόνες αναπλήρωσης εφαρμόζονται και στην περίπτωση κένωσης ή σύστασης θέσης προϊσταμένου οργανικής μονάδας, μέχρι την επιλογή και τοποθέτηση νέου προϊσταμένου (παρ. 4 του ίδιου άρθρου).

23. Τέλος, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις περί αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων, η οποία αποτελεί και έκφανση της συνταγματικής αρχής της νομιμότητας (Τάχου: Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο 2003, 67 επομ. και 431 επ.) η αρμοδιότητα που έχει ανατεθεί σε ορισμένο όργανο, δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλο, ακόμη και ανώτερο του αρμόδιου, εκτός εάν υπάρχει ρητή αντίθετη ρύθμιση [βλ. Γνωμ ΝΣΚ (ατομ.) 451/2013, 172/2009, Επ. Σπηλιωτόπουλου: Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, έκδοση 2017, παρ. 32, 99 και 142 με παραπομπές στη νομολογία].

24. Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από το ιστορικό, από 1^{ης}-1-2022 είχαν κενωθεί οι θέσεις τόσο του Προϊσταμένου της στην ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ, όσο

και του Προϊσταμένου του Γ΄ Τμήματος, λόγω συνταξιοδότησης και δεν μπορούσε να χωρήσει νόμιμη αναπλήρωση, κατά το άρθρο 87 του Ν. 3528/2007, αφού όσον μεν αφορά τη θέση του Προϊσταμένου της υπηρεσίας, στις υποκείμενες οργανικές μονάδες (ήτοι τα Τμήματα της ΕΥΔΕ) δεν υπηρετούσε Προϊστάμενος ΠΕ Μηχανικός με ειδικότητα Πολιτικού Μηχανικού, όσο δε αφορά την θέση του Προϊσταμένου του Γ΄ Τμήματος, δεν είχε γνωστοποιηθεί αρμοδίως, από την Διεύθυνση Διοίκησης (Δ4) του Υπουργείου, αν κάποιος από τους υπηρετούντες στο Τμήμα υπαλλήλους είχε τα νόμιμα προσόντα για να αναπληρώσει νόμιμα τον απόντα Προϊστάμενο (όπως είχε συμβεί σε άλλη περίπτωση που η υπηρεσία αυτή είχε προσδιορίσει τον υπάλληλο που μπορούσε να ασκεί καθήκοντα προϊσταμένου Τμήματος σε άλλη Διεύθυνση του Υπουργείου). Τελικά για την κάλυψη της θέσης του Προϊσταμένου του Τμήματος Γ΄ μετακινήθηκε υπάλληλος από άλλο Τμήμα της ΕΥΔΕ και ορίστηκε, με την απόφαση 277890/8-9-2022 της Υπηρεσιακής Γραμματέως του Υπουργείου, ως αναπληρώτρια Προϊσταμένη.

Αποτέλεσμα της έλλειψης Προϊσταμένου, τόσο του Τμήματος όσο και της ΕΥΔΕ για το χρονικό διάστημα από 1-1-2022 έως 12-9-2022 οπότε ανέλαβε καθήκοντα η νέα αναπληρώτρια Προϊσταμένη του Τμήματος, ήταν να μην υφίσταται το όργανο που είχε αρμοδιότητα ελέγχου και έγκρισης των υποβληθέντων κατά το ιστορικό λογαριασμών, οι οποίοι αφορούσαν τρεις (3) συμβάσεις παραχώρησης με κίνδυνο, λόγω της πολύ σύντομης νόμιμης προθεσμίας (ενός μηνός ή δεκαπέντε εργασίμων ημερών), να συντελεστεί σιωπηρή και αυτοδίκαιη έγκριση των λογαριασμών, με δυσμενείς οικονομικές συνέπειες σε βάρος του Δημοσίου (ήτοι, τοκοφορία, λόγω υπερημερίας, μετά το πέρας διμήνου από την υποβολή τους και – ενδεχομένως- καταγγελία της σύμβασης, στην περίπτωση που καθυστερούσε η πληρωμή λογαριασμού που εμπειρείχε χρηματοδοτική συμβολή του Δημοσίου). Εν όψει των κινδύνων αυτών, οι λογαριασμοί και οι σχετικές εντολές πληρωμής, που διαβιβάζονταν προς εξόφληση στην Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου υπογράφονταν κατ' αρχήν από τους επιβλέποντες των έργων και εν συνεχεία από τον Γενικό Διευθυντή Συγκοινωνιακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών. Και ναι μεν η συγκεκριμένη ενέργεια δεν ήταν έγκυρη, διότι το όργανο που υπέγραψε, παρότι ανώτερο ιεραρχικά του αρμοδίου, δεν είχε την σχετική εκ του νόμου αρμοδιότητα, πλην, και παρά την μη έγκυρη έγκριση, οι λογαριασμοί εγκρίθηκαν πάντως αυτοδίκαια μετά το πέρας της νόμιμης προθεσμίας

και ως εκ τούτου έπρεπε να εξοφληθούν εγκαίρως και για την αποτροπή των ως άνω δυσμενών συνεπειών, αφού τυχόν επίκληση του προαναφερόμενου λόγου (ήτοι της αδυναμίας έγκαιρης έγκρισης λόγω έλλειψης προΐσταμένου) δεν θα συνιστούσε νόμιμο λόγο άρσης της υπερημερίας του Δημοσίου, ούτε και θα μπορούσε να αποτρέψει την επέλευση των δυσμενών συνεπειών σε βάρος του.

25. Μειοψήφησε ο Νομικός Σύμβουλος του Κράτους Βασίλειος Καραγεώργος, ο οποίος διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος, ήτοι αν η έγκριση των λογαριασμών και των αντιστοιχών εντολών πληρωμής από αναρμόδιο όργανο ήταν νόμιμη, τίθεται πράγματι προβληματισμός για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων περί αρμοδιότητας διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας όπως απαιτούν, για την απάντηση στο ερώτημα, οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 8 του ν.4831/2021 και η απάντηση που αρμόζει είναι ότι η έγκριση των λογαριασμών από αναρμόδιο όργανο δεν παράγει υποχρέωση εκκαθάρισης και καταβολής τους.

Όσον αφορά, όμως, στο δεύτερο σκέλος, ήτοι αν η έγκριση αυτή ή η αυτοδίκαιη έγκριση των λογαριασμών υποχρεώνει τη Διοίκηση στην εκκαθάριση και πληρωμή τους, καλείται το ΝΣΚ να απαντήσει εάν υφίσταται υποχρέωση του Δημοσίου να καταβάλει τις αναφερόμενες στο ερώτημα απαιτήσεις, τούτο όμως δεν εμπίπτει στη γνωμοδοτική αρμοδιότητα του ΝΣΚ αλλά στην κατ' άρθρο 4 παρ. 1 περ. γ) του ν. 4831/2021, αρμοδιότητα αναγνώρισης και καταβολής απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, εφόσον συντρέχουν οι προς τούτο προϋποθέσεις και επομένως το ΝΣΚ δεν έχει αρμοδιότητα να γνωμοδοτήσει.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

26. Εν όψει των ανωτέρω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε' Τμήμα) γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία ως εξής:

α) Δεν ήταν έγκυρη, λόγω έλλειψης της κατά το νόμο αρμοδιότητας, η έγκριση των λογαριασμών και των αντίστοιχων εντολών πληρωμής που αναφέρονται στο ερώτημα και είχαν υποβληθεί στα πλαίσια της εκτέλεσης Συμβάσεων Παραχώρησης των αυτοκινητόδρομων, από το Γενικό Διευθυντή Συγκοινωνιακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, αντί του κατ' αρχήν αρμόδιου Προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (Διευθυντή του Γ' Τμήματος της ΕΥΔΕ/ΚΣΕΣΠ), που είχε εκλείψει λόγω συνταξιοδότησης, χωρίς να αναπληρωθεί νόμιμα, ήταν όμως πρόσφορη για την ουσιαστική προστασία του

δημοσίου συμφέροντος, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων που ισχύουν τόσο κατά το Ν. 3669/2008, όσο και κατά τις ρήτρες των Συμβάσεων Παραχώρησης για αυτοδίκαιη έγκριση των λογαριασμών, σε περίπτωση άπρακτης παρόδου της προθεσμίας έγκρισής τους.

β) Η μη έγκυρη κατά τα άνω έγκριση των λογαριασμών δεν κωλύει ούτε και μπορεί να δικαιολογήσει τυχόν άρνηση πληρωμής τους για το λόγο αυτό, δεδομένου ότι οι μη εγκριθέντες αρμοδίως λογαριασμοί θεωρούνται εν πάση περιπτώσει ως αυτοδικαίως εγκεκριμένοι, λόγω της παρέλευσης της νόμιμης προθεσμίας από την υποβολή τους και επομένως η αρμόδια για την πληρωμή υπηρεσία ήταν υποχρεωμένη να προβεί στην εκκαθάριση και πληρωμή τους.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 13 Φεβρουαρίου 2023

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΝΙΚΗ ΜΑΡΙΟΛΗ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΤΚΙΔΗΣ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ